

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 274/05-73

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Bc. T. H., bytom D., zastúpeného advokátom Mgr. R. T., B., vo veci porušenia základného práva na súkromie podľa čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 13 Listiny základných práv a slobôd a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. KSZA-D-67/2004 a pod sp. zn. KSZA-D-100/2004 v súvislosti s vydaním príkazov na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností z 23. februára 2004 a z 25. marca 2004 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. KSZA-D-67/2004 vydaním príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností z 23. februára 2004 a v konaní vedenom pod sp. zn. KSZA-D-100/2004 vydaním príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností z 25. marca 2004 p o r u š i l základné právo Bc. T. H. na súkromie podľa čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 13 Listiny

základných práv a slobôd a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností sp. zn. KSZA–D–67/2004 z 23. februára 2004 a príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností sp. zn. KSZA-D-100/2004 z 25. marca 2004 s a z r u š u j ú .

3. Bc. T. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Žiline p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Bc. T. H. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 15 884 Sk (slovom pätnásťtisícosemstoosemdesiatštyri slovenských korún), ktorú je Krajský súd v Žiline p o v i n n ý vyplatiť jeho právnomu zástupcovi advokátovi Mgr. R. T., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti Bc. T. H. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 274/05-49 z 20. decembra 2005 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť Bc. T. H., bytom D. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. R. T., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súkromie podľa čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 13 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených na Krajskom súde v Žiline (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. KSZA–D– 67/2004 a pod sp. zn. KSZA–D–100/2004 v súvislosti s vydaním

príkazov na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností (ďalej len „príkaz na odpočúvanie“, resp. „príkaz z 23. februára 2004“ alebo „príkaz z 25. marca 2004“).

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním z 28. marca 2006, ako aj krajský súd vo vyjadrení z 13. februára 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v spise.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov listiny, ústavy a dohovoru vydanými príkazmi na odpočúvanie. Ďalej žiada oba príkazy na odpočúvanie zrušiť a prikázať vyšetrovateľovi, dozorujúcemu prokurátorovi Krajskej prokuratúry v Ž. a Úradu zvláštnych policajných činností Prezídia Policajného zboru vyradiť a zničiť všetky záznamy o komunikácii sťažovateľa s tretími osobami prostredníctvom odpočúvaného telefónneho prístroja. Požaduje tiež priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk od krajského súdu a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 24 812,70 Sk.

Zo sťažnosti a z jej doplnení zo 4. októbra 2005, z 13. decembra 2005 a z 28. marca 2006 vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-12/BOK-S-I-2004 z 10. júna 2004 bolo voči sťažovateľovi vznesené obvinenie pre trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekurzora a obchodovania s nimi v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 a § 187 ods. 1 písm. a), b), c), d) a ods. 4 Trestného zákona. Sťažovateľ pri svojom výsluchu konanom 18. júla 2005 zistil, že na základe príkazu z 23. februára 2004 a príkazu z 25. marca 2004 došlo k vyhotoveniu štyroch, resp. troch záznamov o telefonickej komunikácii medzi účastníckou stanicou (...) a účastníckou stanicou (...), pričom mobilný telefónny prístroj s telefónnym číslom (...) v období od 24. februára 2004 do 9. júna 2004 používal aj sťažovateľ. Súčasťou vyšetrovacieho spisu sú aj citované záznamy o komunikácii vrátane ich prepisov. Na základe opakovanej žiadosti

o nahliadnutie do spisov krajského súdu sp. zn. KSZA-D-67/2004 a sp. zn. KSZA-D-100/2004 bolo obhajcovi sťažovateľa umožnené nahliadnuť do oboch príkazov na odpočúvanie, avšak nie do kompletných spisov, predovšetkým do návrhov na ich vydanie. Z nahliadnutia do príkazov bolo možné zistiť, že prvý z nich bol vydaný na základe zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred odpočúvaním“) a druhý z nich bol vydaný na základe § 88 Trestného poriadku.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že hoci zasahovanie do práva na súkromie je výnimočne možné, musí sa tak stať pri rešpektovaní podmienok, ktoré sú rozpracované v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom podrobne na túto judikatúru poukazuje. Osobitne vyzdvihuje judikované podmienky, ktoré musia byť splnené v prípade súdom nariadeného odpočúvania, ako aj to, že odpočúvanie telefonickej konverzácie musí byť založené na dostatku dôkazov schopných z pohľadu súdu ospravedlniť zásah do práva na súkromie. Po analýze dospieva k záveru, že ani zákon o ochrane pred odpočúvaním, ale ani ustanovenie § 88 Trestného poriadku požiadavky kladené judikatúrou nespĺňajú, pričom osobitne vyzdvihuje, že podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním je zákonný sudca oprávnený dať písomný súhlas bez potreby akéhokoľvek odôvodnenia takého súhlasu.

Ďalej sťažovateľ uvádza, že nemohol dostatočne konkrétnym spôsobom označiť konania, prípadne opomenutia ostatných účastníkov konania, ktorými malo dôjsť k porušeniu označených základných práv, lebo nemohol nahliadnuť do kompletných spisov krajského súdu sp. zn. KSZA-D-67/2004 a sp. zn. KSZA-D-100/2004. Preto mu ani nie je známy konkrétny postup pri odpočúvaní a zaznamenávaní ním uskutočnených telekomunikačných činností, postup pri výbere záznamov a rozhodovaní o tom, ktoré z nich majú byť použité ako dôkaz.

Napokon sťažovateľ poukazuje na to, že ani z vyjadrenia krajského súdu, ale ani z príkazu z 23. februára 2004 nevyplýva, že by krajskému súdu boli predložené akékoľvek dôkazy, resp. spisový materiál obsahujúci všetky relevantné informácie spôsobilé z pohľadu

súdu ospravedlniť zásah do práva na súkromie. Za takýchto okolností príkaz z 23. februára 2004 nemal byť vydaný. Navyše v záhlaví príkazu z 23. februára 2004 sa odkazuje na zákon č. 240/2001 Z. z. o orgánoch štátnej správy v colníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o colnej správe“) a na žiadosť protidrogového oddelenia, hoci v odôvodnení sa uvádza žiadosť colného orgánu a spomína sa colná správa. Pritom v skutočnosti žiadosť podávalo protidrogové oddelenie (nie podľa zákona o colnej správe). Len ťažko možno prisvedčiť v tejto súvislosti vysvetleniu krajského súdu, že šlo o zrejmu nesprávnosť pri písomnom vyhotovení príkazu. Tieto námietky primerane platia aj pokiaľ ide o príkaz z 25. marca 2004. Hoci sa vo vyjadrení krajského súdu uvádza, že bol vydaný po preskúmaní spisového materiálu, v skutočnosti spis v tom čase obsahoval len uznesenie o začatí trestného stíhania, čo bolo nedostatočné na ospravedlnenie zásahu do práva na súkromie sťažovateľa.

Zo stanoviska krajského súdu z 26. októbra 2005 podaného v rámci predbežného prerokovania sťažnosti vyplýva, že príkaz z 23. februára 2004 bol vydaný na požiadanie protidrogového oddelenia. Pokiaľ je v ňom preto uvedené, že bol vydaný pre „*Colnú správu*“, ide o zrejmu nesprávnosť, ku ktorej došlo pri písomnom vyhotovení príkazu. V záhlaví príkazu je v súlade so žiadosťou uvedené, že bol vydaný na základe žiadosti protidrogového oddelenia. Príkaz z 25. marca 2004 bol vydaný podľa § 88 Trestného poriadku na základe žiadosti krajskej prokuratúry, a to po preskúmaní návrhu a pripojeného spisového materiálu. Odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností konkrétnej osoby prirodzene znamená odpočúvanie a záznam všetkých prichádzajúcich aj odchádzajúcich hovorov. Tak sa zaznamená aj hovor osoby, s ktorou podozrivý komunikuje. Pravdepodobne skutočnosť, že pri zákonomnom odpočúvaní podozrivej osoby bol zistený jeho kontakt so sťažovateľom a z toho hroziace mu trestné stíhanie, bola podnetom na podanie ústavnej sťažnosti. Štátny orgán nemôže do výkonu práva občana na súkromie zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojov a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. Keďže krajský súd konal v súlade s uvedeným, tvrdené porušenie práva alebo slobody nemohlo nastať.

Z vyjadrenia krajského súdu z 13. februára 2006 podaného po čiastočnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyplýva, že krajský súd trvá na svojom stanovisku z 26. októbra 2005.

Zo stanoviska Prezídia Policajného zboru z 26. októbra 2005 vyplýva, že príkaz z 23. februára 2004 bol vydaný v zmysle § 24 zákona o colnej správe a § 2 ods. 2 a 3 zákona o ochrane pred odpočúvaním, príkaz z 25. marca 2004 bol vydaný v zmysle § 88 Trestného poriadku. Záznamy telefónnych hovorov boli v zmysle § 88 ods. 5 Trestného poriadku odtajnené a vyhotovili sa doslovné prepisy hovorov. Medzi osobami, ktoré komunikovali s obvineným R. S., bol aj sťažovateľ. Preto bol v rámci trestného konania sťažovateľ k týmto odposluchom vypočutý. Používanie informačno-technických prostriedkov v Policajnom zbore technicky zabezpečuje Úrad zvláštnych policajných činností Prezídia Policajného zboru, ktorý pre žiadateľa vyhotovuje písomné záznamy a doslovné prepisy záznamov telekomunikačných činností.

Zo stanoviska Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 27. októbra 2005 vyplýva, že odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, ktoré realizovalo príslušné špecializované pracovisko Prezídia Policajného zboru, boli vykonávané na základe dvoch príkazov na odpočúvanie. Príkaz z 23. februára 2004 bol vydaný podľa § 24 zákona o colnej správe a § 2 ods. 2 a 3 zákona o ochrane pred odpočúvaním, príkaz z 25. marca 2004 bol vydaný na základe § 88 Trestného poriadku. Záznamy telefonických hovorov R. S. vrátane rozhovorov so sťažovateľom boli podľa § 88 ods. 5 Trestného poriadku odtajnené a následne bol sťažovateľ k odpočúvaným rozhovorom s R. S. vypočúvaný.

Zo stanoviska Krajskej prokuratúry v Ž. (ďalej len „krajská prokuratúra“) z 25. októbra 2005 vyplýva, že táto vykonáva dozor v trestnej veci, v ktorej je ako obvinený stíhaný aj sťažovateľ. V rámci zabezpečovania dôkazov a zisťovania skutkového stavu veci v súlade s platnými právnymi predpismi sa použili aj informačno-technické prostriedky, ktoré sťažovateľ v sťažnosti namieta tvrdiac, že sú zásahom do jeho súkromného života. V danej veci na základe dvoch príkazov na odpočúvanie došlo k odpočúvaniu mobilného

telefónu používaného R. S. Tento sa celkom štyrikrát telefonicky skontaktoval so sťažovateľom, v jednom prípade sa sťažovateľ skontaktoval s ním. Príkaz z 23. februára 2004 bol vydaný pred začatím trestného stíhania bez návrhu prokurátora. Naproti tomu príkaz z 25. marca 2004 bol vydaný po začatí trestného stíhania na základe návrhu prokurátora. Oba príkazy boli vydané na základe príslušných zákonných ustanovení. Pri predmetnom druhu trestnej činnosti je využitie informačno-technických prostriedkov dôležitým a nevyhnutným opatrením na objasnenie trestnej činnosti, pretože ich využitie je často jediným nepriamym dôkazom usvedčujúcim páchatel'ov, keďže svedkovia, ktorí sú väčšinou konzumenti drog, využívajú zákonné právo nevypovedať, resp. neuvedú dílera z dôvodu straty možnosti zabezpečenia drogy pre vlastnú potrebu. Postup prokurátora pri výkonoch súvisiacich s odpočúvaním a záznamom telekomunikačných činností neupravuje žiadny vnútrorezortný predpis prokuratúry a je dostatočným spôsobom upravený ustanovením § 88 Trestného poriadku. Dozorový alebo službukonajúci prokurátor dôsledne preskúma príslušný spisový materiál a posudzuje opodstatnenosť návrhu vyšetrovateľa, ako aj splnenie všetkých zákonných podmienok na použitie informačno-technických prostriedkov, aby predišiel prípadnému porušeniu práv dotknutých osôb. Pokiaľ prokurátor dospeje k záveru, že príslušný návrh vyšetrovateľa nie je dostatočne odôvodnený, vráti mu spisový materiál s pokynom na jeho doplnenie, resp. nevyhovie podnetu a príslušný návrh súdu nepodá. Ak prokurátor podnet vyšetrovateľa akceptuje, zašle spisový materiál s príslušným návrhom súdu, v ktorom zdôvodní svoj postup v konkrétnej veci. Pokiaľ súd návrhu prokurátora vyhovie, doručí prokuratúre príkaz na odpočúvanie, ktorý je súčasťou dozorového spisu vedeného pod príslušným stupňom utajenia. Ďalej už prokuratúra nemá dosah na technickú realizáciu predmetného úkonu a s výsledkom použitých informačno-technických prostriedkov má možnosť tak ako obvinený a jeho obhajca oboznámiť sa až po odtajnení spisu príslušnou zložkou polície a vyhotovení záznamov z odposluchov a ich prepisov. Je logické, že prokuratúra je v prípade, že sa dozvie o zistení nelegálnosti vykonania odposluchov, povinná bezodkladne vyvodit' voči kompetentným osobám zodpovednosť za porušenie práva. Prokurátor nemá žiadne oprávnenie ani povinnosti pri aplikácii postupu podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním.

II.

Z prípisu krajského súdu z 22. septembra 2005, ktorým reagoval na žiadosť ústavného súdu o zaslanie spisov sp. zn. KSZA-D-67/2004 a sp. zn. KSZA-D-100/2004 vyplýva, že k žiadosti ústavného súdu vyžiadal si predseda krajského súdu vyjadrenia príslušných zákonných sudcov. Podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne táto súhlasila iba so zaslaním príkazu z 23. februára 2004, lebo ohľadom „Žiadosti o použitie ITP“ zo 16. februára 2004 a „Vyhodnotenia použitia ITP k osobe R. S.“ z 29. marca 2004 žiadateľ – protidrogové oddelenie dosiaľ nezrušil stupeň utajenia. Uviedla tiež, že spisový materiál bol pripojený k žiadosti o odpočúvanie a záznam telekomunikačnej činnosti, avšak po preskúmaní sudcom bol vrátený a preto nie je súčasťou spisu krajského súdu. Podľa vyjadrenia zákonného sudcu tento súhlasil so zaslaním príkazu z 25. marca 2004, ako aj návrhu na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, keďže stupeň utajenia týchto dokumentov bol zrušený. K návrhu bol pripojený spisový materiál, ktorý po preskúmaní sudcom bol vrátený, a nie je súčasťou spisu krajského súdu. Naproti tomu odmietol zaslať „Oznámenie o predčasnom ukončení odpočúvania a záznamu telekomunikačnej činnosti“ zo 14. júna 2004, lebo ohľadne tohto dokumentu dosiaľ utajenie zrušené nebolo.

Zo záhlavia a výrokovej časti príkazu z 23. februára 2004 vyplýva, že tento bol vydaný podľa § 24 zákona o colnej správe a § 2 ods. 2 a 3, ako aj § 4 ods. 1 zákona o ochrane pred odpočúvaním na základe žiadosti protidrogového oddelenia, a to na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej činnosti R. S. z účastníckej stanice (...) vedenej na meno A. S. Doba odpočúvania a záznamu bola určená od 23. februára do 23. augusta 2004 vrátane. Zároveň bolo uložené protidrogovému oddeleniu ako žiadateľovi, aby predkladalo sudcovi všetky potrebné podklady pre skúmanie odôvodnenosti trvania používania informačno-technického prostriedku, a to v lehotách 23. apríla a 24. júna 2004. Z odôvodnenia príkazu z 23. februára 2004 vyplýva, že v predmetnej veci možno dôvodne predpokladať, že odpočúvaním a záznamom telekomunikačnej činnosti sa zistia skutočnosti významné na predchádzanie a objasňovanie trestnej činnosti. Sudca krajského súdu preto na základe žiadosti príslušného colného orgánu vydal príkaz z 23. februára 2004. S príkazom z 23. februára 2004 sa nakladá ako s utajovanou skutočnosťou. Používanie informačno-

technických prostriedkov pre colnú správu zabezpečuje Policajný zbor. Ak sa majú informácie získané použitím informačno-technického prostriedku použiť ako dôkaz v trestnom konaní, treba zabezpečiť zákonom predpísaný postup. Ak sa informačno-technický prostriedok použil v rozpore so zákonom, záznam získaný po takomto použití alebo akýkoľvek iný výsledok nezákonného použitia informačno-technického prostriedku nijaký štátny orgán ani iný orgán verejnej moci nesmie použiť ako dôkaz ani uznať za dôkaz okrem trestného alebo disciplinárneho konania proti osobe, ktorá záznam nezákonne vyhotovila alebo dala príkaz na jeho vyhotovenie.

Z príkazu z 25. marca 2004 vyplýva, že bol vydaný na základe žiadosti krajskej prokuratúry podľa § 88 Trestného poriadku v trestnej veci neznámeho páchatel'a pre obzvlášť závažný trestný čin, a to na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej činnosti účastníckej stanice (...) osoby R. S., pričom účastnícka stanica je evidovaná na meno A. S. Doba odpočúvania a záznamu telekomunikačných činností sa určila od 25. marca do 25. júna 2004 vrátane. Podľa odôvodnenia príkazu z 25. marca 2004 v predmetnej veci možno dôvodne predpokladať, že odpočúvaním a záznamom telekomunikačných činností sa zistia skutočnosti významné pre trestné konanie. Sudca krajského súdu vydal preto na návrh prokurátora tento príkaz. S príkazom z 25. marca 2004 sa nakladá ako s utajovanou skutočnosťou. Odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností robia príslušné orgány Policajného zboru. Ak sa má záznam telekomunikačných činností použiť ako dôkaz, treba zabezpečiť zákonom predpísaný postup. Príslušný orgán Policajného zboru je povinný sústavne skúmať trvanie dôvodov, ktoré viedli k vydaniu príkazu z 25. marca 2004. Ak dôvody pominuli, odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností sa musí skončiť, a to aj pred uplynutím určenej lehoty. Túto skutočnosť bezodkladne písomne oznámi príslušný orgán Policajného zboru tomu, kto vydal príkaz na odpočúvanie.

III.

Podľa čl. 22 ods. 1 ústavy listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.

Podľa čl. 22 ods. 2 ústavy nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

Podľa čl. 13 listiny nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí alebo zasielaných poštou alebo iným spôsobom, s výnimkou prípadov a spôsobom, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojov a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ochrana tajomstva správ podávaných telefónom je súčasťou širšej kategórie, ktorou je ochrana súkromia. Ochrana súkromia je zakotvená vo viacerých ustanoveniach ústavy a listiny vrátane čl. 22 ústavy a čl. 13 listiny. Naproti tomu ochrana práva na súkromie je v dohovore sústredená v článku 8. Ústavný súd už v minulosti viackrát judikoval, že základné práva obsiahnuté v ústave vykladá v intenciách dohovoru, teda v intenciách judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu. Tak je tomu aj v súvislosti s danou problematikou.

Zásahy do práva na súkromie sa v zmysle tejto judikatúry vykladajú v určitej logickej náväznosti, resp. postupnosti. Predovšetkým sa skúma, či daný skutkový stav možno *ratione materiae* považovať za súčasť práva na súkromie. Po kladnej odpovedi na túto otázku treba skúmať, či zásah bol legálny. V ďalšom sa potom skúma, či bol zásah legitímny a napokon, či bol proporcionálny. Ak sa dospeje k negatívnej odpovedi pri niektorej z týchto otázok, ďalej sa už v skúmaní problematiky nepokračuje.

Nemôžu byť nijaké pochybnosti o tom, že odpočúvanie telefonických hovorov je zásahom do práva na súkromie tak podľa čl. 22 ústavy a čl. 13 listiny, kde je to výslovne uvedené, ako aj podľa čl. 8 dohovoru (Klass a ostatní c. Spolková republika Nemecko zo 6. septembra 1978). Pritom nejde o zásah do práva na súkromie iba u držiteľa odpočúvanej telefónnej linky, ale táto ochrana patrí aj osobám, ktoré sú z tejto linky volané, resp. ktoré na túto linku volajú (Huvig a Kruslin c. Francúzsko z 24. apríla 1990).

Legalita zásahu do práva na súkromie znamená, že štát môže do práva na súkromie zasiahnuť iba na základe zákona. Preto v rámci legality zásahu sa skúma, či k nemu došlo v súlade s platnými právnymi predpismi, pričom sa prihliada aj na to, či právny predpis bol verejne publikovaný a teda dostupný, a či jeho následky boli predvídateľné. Skúma sa teda aj kvalita zákonnej úpravy, ktorá je základom zásahu do práva na súkromie.

Legitímnosť zásahu do práva na súkromie vyplýva z čl. 8 ods. 2 dohovoru a znamená, že do práva na súkromie možno zasiahnuť len vtedy, keď je to v záujme štátu z dôvodov ochrany národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojov a zločinnosti, v záujme spoločnosti z dôvodu ochrany zdravia a morálky, zabezpečenia hospodárskeho blahobytu krajiny a v záujme jednotlivcov z dôvodu ochrany ich práv a slobôd.

Napokon proporcionalita zásahu znamená, že k zásahu možno prikročiť len vtedy, keď je to nevyhnutné (sledovaný cieľ nemožno dosiahnuť miernejšími prostriedkami) a iba v duchu požiadaviek kladených na demokratickú spoločnosť vyznačujúcu sa pluralizmom, toleranciou a voľným duchom.

Z takto naznačenej metódy prístupu ku skúmaniu problematiky vyplýva, že povinnosťou ústavného súdu bolo predovšetkým skúmať, či boli zásahy do súkromia sťažovateľa realizované príkazom z 23. februára 2004 a príkazom z 25. marca 2004 v súlade so zákonom o ochrane pred odpočúvaním a s Trestným poriadkom.

Kým podľa § 4 ods. 1 zákona o ochrane pred odpočúvaním vydáva sudca písomný súhlas na použitie informačno-technických prostriedkov (ďalej len „súhlas“), zatiaľ podľa § 88 ods. 1 Trestného poriadku vydáva sudca príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností (ďalej len „príkaz“). Napriek rozdielnej terminológii nemôžu byť pochybnosti o tom, že tak súhlas, ako aj príkaz majú formálne, ale aj obsahové náležitosti rozhodnutia. Z ustanovenia § 4 ods. 5 zákona o ochrane pred odpočúvaním to aj výslovne vyplýva, keďže sa tam uvádza, že „proti rozhodnutiu o súhlase nemožno podať opravný prostriedok“. Vydanie právoplatného súhlasu alebo príkazu má v praxi dva následky. Jednak dochádza k tomu, že je možné uskutočňovať vo vymedzenom rozsahu odpočúvanie telefonických rozhovorov, a jednak odpočúvaním telefonických rozhovorov uskutočnených na základe súhlasu, či príkazu sa získavajú dôkazy, ktoré sú potom v trestnom konaní použiteľné na preukázanie rozhodujúcich skutočností riešených v rámci

trestného konania. Zároveň to znamená, že osoba, ktorej telefonický rozhovor bol odpočúvaný, musí mať možnosť obrany jednak voči samotnému faktu odpočúvania jeho rozhovoru, teda voči samotnému faktu zásahu do jeho práva na súkromie, ale aj proti použitiu odpočúvanej komunikácie ako dôkazu v trestnom konaní.

Vzhľadom na to, že opravný prostriedok ani voči súhlasu, ani voči príkazu nie je prípustný, dotknutá osoba nemá možnosť domáhať sa ochrany pred všeobecným súdom v súvislosti s faktom, že jej rozhovor bol odpočúvaný. Oprávnenosť vydania právoplatného súhlasu, či príkazu všeobecný súd nemôže preskúmavať a to práve preto, že súhlas a príkaz sú právoplatnými rozhodnutiami, ktorými je súd viazaný, resp. z ktorých musí súd vychádzať. To sa vzťahuje tak na trestné konanie, ako aj na prípadné občianskoprávne konanie na ochranu osobnosti (na ochranu súkromia).

Odlíšná je situácia v súvislosti so skutočnosťou, že na základe súhlasu či príkazu odpočúvaný telefonický rozhovor sa môže stať dôkazným prostriedkom v trestnom konaní. Dotknutá osoba, ktorej rozhovor bol takto odpočúvaný, môže v trestnom konaní pred súdom namietať nezákonnosť odpočúvania a z toho vyplývajúcu nepoužiteľnosť odpočúvaného rozhovoru ako dôkazu. Môže však tak urobiť len pri súčasnom splnení dvoch podmienok: trestná vec musí dospieť do štádia súdneho konania a dotknutá osoba musí byť stranou v trestnom konaní či už ako obžalovaná alebo ako poškodená. Zároveň to znamená, že ochrana zo strany trestného súdu vôbec neprichádza do úvahy v prípadoch, ktoré sa pred trestný súd vôbec nedostanú, ale ani v prípadoch takých dotknutých osôb, ktoré nie sú stranami v trestnom konaní.

Ďalej považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že z ustanovenia § 88 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku vyplýva, že príkaz sa musí vydať písomne a odôvodniť, a to osobitne na každú účastnícku stanicu. Naproti tomu však zo zákona o ochrane pred odpočúvaním výslovná povinnosť odôvodniť súhlas nevyplýva.

Podľa názoru ústavného súdu nemôžu byť nijaké pochybnosti o tom, že príkaz a súhlas musia byť odôvodnené v každom prípade, či už boli vydané na základe Trestného

poriadku alebo na základe zákona o ochrane pred odpočúvaním. Je tomu tak preto, že hoci ide o závažný zásah do základného práva, dotknuté osoby nemajú možnosť podať opravný prostriedok a o vydaní súhlasu, či príkazu sa dozvedia spravidla až dodatočne, keď už zásah do práva na súkromie bol realizovaný. Majú preto možnosť žiadať o preskúmanie opodstatnenosti súhlasu, či príkazu až dodatočne. Preskúmateľnosť dôvodnosti vydania súhlasu, či príkazu si vyžaduje relevantnú konkrétnu vysvetľujúcu argumentáciu, akými skutočnosťami boli naplnené zákonom stanovené podmienky pre tento zásah do práva na súkromie. Bez takéhoto odôvodnenia opierajúceho sa o konkrétne skutočnosti je súhlas či príkaz spravidla nepreskúmateľný. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že vzhľadom na utajený charakter odpočúvania by bolo neúnosné a kontraproduktívne uviesť v odôvodnení konkrétne skutočnosti odôvodňujúce vydanie súhlasu či príkazu, lebo tieto by mohli ich účel zmariť. V skutočnosti však opak je pravdou. Práve vzhľadom na utajený charakter odpočúvania nič nebráni tomu, aby dôvody, ktoré viedli súd k vydaniu súhlasu, či príkazu, boli konkrétne uvedené. Pri dodržaní režimu utajenia sa dotknuté osoby môžu o vydaní súhlasu či príkazu a o dôvodoch, ktoré k tomu viedli, dozvedieť len dodatočne, teda iba po realizácii potrebných odposluchov.

Ústavný súd konštatuje, že tak príkaz z 23. februára 2004, ako aj príkaz z 25. marca 2004 obsahujú časť označenú ako „odôvodnenie“. To znamená, že ani v prípade príkazu z 23. februára 2004 vydaného na základe zákona o ochrane pred odpočúvaním nemal krajský súd pochybnosti o tom, že musí obsahovať odôvodnenie, rovnako ako v prípade príkazu z 25. marca 2004 vydaného na základe Trestného poriadku.

Odôvodnenie obsiahnuté v príkaze z 23. februára 2004 a v príkaze z 25. marca 2004 však možno považovať len za formálne. Ani v jednom odôvodnení nie sú totiž uvedené konkrétne skutočnosti, ktoré viedli k ich vydaniu, pretože text odôvodnenia iba cituje zákonom stanovené podmienky vo všeobecnej rovine.

Taký spôsob odôvodnenia, aký použil krajský súd, nemožno akceptovať, a tak príkaz z 23. februára 2004, ako aj príkaz z 25. marca 2004 treba považovať za zjavne

neodôvodnený. Rozhodne si z nich nemožno utvoriť obraz o tom, aké konkrétne skutočnosti viedli k ich vydaniu.

Ústavný súd navyše dodáva, že príkaz z 23. februára 2004 treba považovať za zmätočný. Kým v záhlaví a výrokovej časti je uvedené, že bol vydaný podľa § 24 zákona o colnej správe a § 2 ods. 2 a 3, ako aj § 4 ods. 1 zákona o ochrane pred odpočúvaním na základe žiadosti protidrogového oddelenia, zatiaľ z odôvodnenia vyplýva, že bol vydaný na základe žiadosti príslušného colného orgánu. Nemožno v tejto súvislosti akceptovať vysvetlenie krajského súdu, podľa ktorého ide iba o zrejmu nesprávnosť pri písomnom vyhotovení príkazu. Navyše ústavný súd sa nemal možnosť presvedčiť kto vlastne o vydanie príkazu na odpočúvanie požiadal, lebo príslušný dokument nebol ústavnému súdu poskytnutý.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy možno konštatovať, že príkaz z 23. februára 2004 a príkaz z 25. marca 2004 neboli legálne, lebo nespĺňali podmienky vyplývajúce z príslušných zákonov. Táto skutočnosť bola dostatočným dôvodom na to, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa podľa ústavy, listiny a dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Zároveň to znamená, že nebolo potrebné zaoberať sa ďalšími námietkami sťažovateľa, ktorý napádal tiež aj kvalitu príslušných zákonov, ako aj celý rad ďalších skutočností týkajúcich sa tak kvality zákonov, ako aj proporcionality zásahu.

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označených základných práv, v zmysle § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde príkaz z 23. februára 2004 a príkaz z 25. marca 2004 zrušil (bod 2 výroku nálezu).

Vzhľadom na to, že odpočúvanie telefonických hovorov na základe príkazu z 23. februára 2004 a príkazu z 25. marca 2004 bolo už realizované, neprichádza do úvahy vrátenie veci na ďalšie konanie v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde,

pretože o vydaní súhlasu či príkazu na odpočúvanie môže súd rozhodnúť spravidla iba predtým, čo sa s odpočúvaním začne.

Sťažovateľ uplatnil aj požiadavku priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, I. ÚS 87/04). Hoci v tomto prípade došlo k zrušeniu rozhodnutí, táto skutočnosť nepostačuje na nápravu stavu, ktorý vznikol porušením označených práv sťažovateľa. Je tomu tak preto, že k odpočúvaniu jeho telefonických rozhovorov, a teda aj k zásahu do jeho práva na súkromie, už došlo, a túto skutočnosť nemožno zvrátiť uvedením do pôvodného stavu. Vzhľadom na to a berúc tiež do úvahy zásadu spravodlivosti, považoval ústavný súd požiadavku sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk za odôvodnenú (bod 3 výroku nálezu).

Napokon sťažovateľ požiadal aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia advokátom v celkovej výške 24 812,70 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 15 884 Sk. Za prevzatie a prípravu zastupovania, ako aj za podanie sťažnosti a repliky k vyjadreniu krajského súdu (v roku 2005) priznal odmenu trikrát po 2 501 Sk. Odmenu za prevzatie a prípravu zastupovania však zvýšil na dvojnásobok v zmysle ustanovenia § 14f ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Za stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu vo veci samej (v roku 2006) priznal 2 730 Sk. Ďalej sťažovateľovi patrí trikrát 150 Sk a jedenkrát 164 Sk režijného paušálu. To je celkom 13 348 Sk. Po zvýšení o 19% dane z pridanej hodnoty (2 536 Sk) vychádza celková suma 15 884 Sk (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd nemohol vyhovieť sťažovateľovi pokiaľ požadoval uložiť vyšetrovateľovi, dozorujúcemu prokurátorovi krajskej prokuratúry a Úradu zvláštnych policajných činností Prezídia Policajného zboru vyradiť a zničiť všetky záznamy o komunikácii sťažovateľa s tretími osobami prostredníctvom odpočúvaného telefónneho prístroja. Je tomu tak preto, že tieto subjekty neboli účastníkmi konania vo veci samej (bod 5 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2006